Orcid: 0000-0001-5628-4645
https://doi.org/10.58187/rim.139-140.01
CZU: CZU: 94(498:478)(082)

CONGRESUL NATIONAL

Silvia Corlăteanu-Granciuc*

PE AMBELE MALURI DE PRUT: CONGRESUL NATIONAL AL ISTORICILOR ROMÂNI, EDIȚIA A IV-A, CHIȘINĂU-SUCEAVA, 27-31 AUGUST 2024

Convocat o dată la doi ani, Congresul Național al Istoricilor Români (CNIR) s-a afirmat, de la prima sa reunire, ca un for de prestigiu al comunității istoricilor, fiind locul unde au loc profunde dezbateri academice de interes profesional și public.

Prima ediție a CNIR, din 2016, se datorează inițiativei Academiei Române, Universității Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, în colaborare cu Centrul de Studii Transilvane al Academiei Române, bucurându-se de un larg ecou în mediile științifice și în societate. Cea de-a doua ediție, găzduită de Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, sub egida Academiei Române și a Comitetul Național al Istoricilor din România, s-a desfășurat în 2018, anul Centenarului Unirii, într-o frenetică atmosferă de discuții, evaluări și interpretări menite să producă o evaluare critică a acumulărilor istoriografice. Ediția a III-a a fost organizată la o distanță de patru ani, în 2022, din cauza restricțiilor impuse în timpul pandemiei de tristă pomină, de Universitatea „1 Decembrie 1918" din Alba Iulia, împreună cu cei doi organizatori cu statut de fondatori ai Congresului. Congresul din orașul Marii Uniri și al încoronării regilor României a adunat sute de profesioniști, cercetători și cadre didactice, care au trecut în revistă trecutul nostru istoric și s-au concentrat și asupra adoptării și integrării unor perspective și metodologii de cercetare inovatoare, în acord cu realizările științei istorice contemporane.

În anul 2024, lucrările CNIR au fost organizate în premieră, în tandem, de Universitățile din cele două orașe, Chișinău și Suceava, două importante centre culturale și universitare românești. Ediția a IV-a a fost organizată, sub egida Aca-

* **Silvia Corlăteanu-Granciuc**, doctor în istorie, secretarul științific al Institutului de Istorie al USM https://ror.org/0475kvb92

demiei Române și Comitetului Național al Istoricilor din România, de Universitatea de Stat din Moldova și Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava, în parteneriat cu Ministerul Educației din România, Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova al Guvernului României și Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu" la Chișinău. În calitate de Președinte de onoare al Congresului a fost ales acad. Alexandru Zub, patriarhul istoriografiei românești, ajuns la venerabila vârstă de 90 de ani. Profesorul Alexandru Zub a condus o perioadă îndelungată Institutul de Istorie „A.D. Xenopol" – Filiala Iași a Academiei Române, fiind un nume emblematic al istoriografiei naționale din sec. XX-XXI.

La lucrările CNIR au participat figuri ilustre ale științei istorice românești, cadre didactice și cercetători consacrați, dar și tineri istorici cu realizări în plan istoriografic sau aflați la început de cale, reprezentanți ai celor mai prestigioase instituții universitare, academice și de cultură din România, Republica Moldova și din străinătate. Congresul s-a deschis la Chișinău, în ziua de 28 august, în Sala Palatului Republicii, cu un cuvânt de salut din partea rectorului Universității de Stat din Moldova, prof. univ. dr. Igor Șarov, după care a urmat mesajul de salut din partea prorectorului Universității „Ștefan cel Mare" din Suceava, prof. univ. dr. Ștefan Purici, precum și din partea reprezentanților autorităților de stat și forurilor de știință și de cultură din Chișinău și București. În ședința în plen a Congresului, președintele Academiei Române, acad. Ioan-Aurel Pop, a prezentat comunicarea „*O paralelă între două țări ale Țării: Transilvania și Basarabia*". Lucrările au continuat pe secțiuni, la Universitatea de Stat din Modova. După transferul la Suceava, la 29 august lucrările au fost inaugurate și în „capitala ștefaniană", la Universitatea „Ștefan cel Mare", continuând încă două zile intense.

În secțiuni, cadrele didactice și cercetătorii au adus în discuție diverse subiecte istoriografice de actualitate, au subliniat necesitatea cunoașterii istoriei, importanța dialogului între generații și instituții, a fost supus unei analize temeinice modul în care producția științifică românească își găsește astăzi locul și rostul în societatea contemporană.

La lucrările celei de a IV-a ediții a CNIR au participat peste 400 de istorici, din România și Republica Moldova, dar și din afara hotarelor. Congresul a constituit o bună și oportună ocazie pentru istoricii din diverse școli și generații de a se reuni pe ambele maluri ale Prutului și a propune o tematică generoasă de comunicări științifice, rapoarte în plen, prezentări de carte, de a ține mese rotunde, în cadrul cărora au fost dezbătute cele mai stringente subiecte care stau pe ordinea de zi a istoriografiei române.

În secțiunile CNIR au fost atacate teme din cele mai variate domenii: de la civilizația getică în spațiul carpato-pontic, economie și societate în vechea antichitate, Moldova și Transilvania între Occident și lumea post-bizantină, Marea Neagră și Dunărea, comerț, negustori și patrimoniu familial în secolele XVI-XVIII la cartea românească, politici imperiale, mișcare națională, călători străini în spațiul

românesc în secolele XVII-XX, naționalism, imperialism și construcție identitară în spațiul românesc, elite și națiuni moderne, asociaționismul fratern modern, istorie economică, juridică, politică și culturală. Dintre cele mai mari secțiuni, care și-au desfășurat activitatea pe parcursul tuturor zilelor Congresului, pot fi enumerate cele dedicate problemelor ortodoxiei românești în epoca modernă și contemporană; analizei evoluției istorice a provinciilor românești și a românilor din afara granițelor; studiilor de istorie militară; istoriei Basarabiei în cadrul României Mari ori chestiunii Basarabiei în plan internațional; memoriei, identității și propagandei, didacticii istoriei etc.

O secțiune aparte a luat în dezbatere abordările actuale, direcțiile și tendințele în didactica istoriei, o disciplină predată în licee, cu concursul comun al profesorilor din instituțiile preuniversitare din Republica Moldova și din România. De asemenea, specialiștii din învățământul preuniversitar și universitar au insistat asupra statutului istoriei în școală, manualelor școlare, suporturilor și instrumentelor pe care elevii le utilizează în clasă, noilor tehnologii, inclusiv valorificarea inteligenței artificiale (IA) la orele cu elevii. Astfel, lucrările CNIR nu s-au limitat la dezbaterile legate de teoria și practica cercetării istorice, la dimensiunea academică a investigării trecutului, ci au vizat și transferul cunoștințelor în societate / școală. Obiectivul comun care i-a unit pe profesorii de istorie ține de identificarea celor mai potrivite metode de predare și a celor mai adecvate răspunsuri la provocările cu care se confruntă școala și învățământul în prezent, mai ales ca IA astăzi prezintă o provocare majoră.

Ca și în cazul edițiilor anterioare, CNIR-2024 a relevat parcursul istoriografiei din spațiul pruto-nistrean și contribuția sa la dezvoltarea istoriografiei românești și universale, atât sub aspectul acumulărilor cantitative și calitative, cât și al implementării proiectelor de cercetare comune, parteneriatelor bi- și multilaterale între instituțiile academice și universitare din România și Republica Moldova.

Organizatorii au publicat rezumatele[1] tuturor comunicărilor prezentate la Congres în cele trei zile de dezbateri în plen și pe secțiuni, a meselor rotunde, a lansarilor de carte. Se poate susține că, și de această dată, CNIR a făcut nu numai un bilanț al realizărilor istoriografiei românești din ultimii ani, ci și a schițat noi direcții de cercetare, a adus în dezbatere noi metode de investigare a fenomenelor istorice, a contribuit la încurajarea tinerilor să pășească cu mai multă încredere pe drumul descoperirii tainelor trecutului și valorizării cunoștințelor, pentru a crea o societate mai bună, mai demnă și mai prosperă.

Participanții la Congres au avut posibilitatea să asiste la prelegeri în plen, care au fost susținute de mari personalități ale istoriografiei contemporane, membri ai Academiei Române, reprezentanți ai unor universități de prestigiu din România și Republica Moldova, care au adus în discuție teme majore din istoriogra-

[1] *Congresul Național al Istoricilor Români, Chișinău-Suceava, 27-31 august 2024. Rezumate ale comunicărilor. Ediția a IV-a.* Coord.: Silvia Corlăteanu-Granciuc, Ștefan Purici, Igor Șarov. Chișinău, Bons Offices 2024, 319 p. ISBN 978-5-36241-280-7.

fia românească și cea universală, precum cele care marchează anumite etape ale dezvoltării națiunii române sau cu care ne confruntăm zi de zi (viața culturală, cea cotidiană, moda în diverse perioade ale istoriei, obiceiurile în mediul rural sau tradițiile pe care le transmit cei din mediul urban).

Pe parcursul celor trei zile intense de lucrări, participanții la Congres au avut posibilitatea să-și expună punctele de vedere și, în același timp, să răspundă la întrebările publicului, să polemizeze și să discute în contradictoriu, să sugereze viitoare teme de cercetare, având în vedere că în cadrul secțiunilor s-au reunit specialiști în domenii sau în problematici apropiate, ceea ce ne insuflă optimism că istoriografia noastră poate să păşească cu încredere în viitor.

O reușită a Congresului, alături de altele, credem că este efortul de analiză critică a surselor istorice, studiilor si cercetărilor interdisciplinare.

De regulă, edițiile CNIR se încheie cu adoptarea unor declarații care poziționează breasla istoricilor în raport cu anumite probleme cu care se confruntă atât istoriografia, cât și învățământul universitar și preuniversitar din domeniul istoriei.

Declarația de la Suceava, adoptată la finalul lucrărilor Congresului, pledează pentru integrarea plenară a Republicii Moldova în spațiul european. Totodată, participanții la Congres au repudiat orice practici de falsificare și denaturare a trecutului, au condamnat războaiele care sunt purtate în lumea contemporană, în special, agresiunea Rusiei împotriva statului ucrainean și au subliniat că datoria istoricilor rezidă, înainte de toate, în cercetarea și evaluarea trecutului, din perspectiva adevărului istoric. S-a mai subliniat că experiența României este extrem de importantă pentru Republica Moldova, prin împărtășirea experienței sale de integrare, dar și a învățămintelor din eșecurile suportate pe parcursul procesului de aderare la Uniunea Europeană.

Mai multe inițiative lansate la Congres vizează intensificarea colaborării istoricilor de pe ambele maluri ale Prutului, pentru a dezvolta un dialog consistent, dinamic și cu rezultate concrete care să fie transpuse în manualele de istorie, dar și în poticile celor două state românești.

În finalul lucrărilor Congresului de la Chișinău și Suceava, Comitetul Național al Istoricilor din România a anunțat ca următoarea ediție a Congresului se va desfășura în capitala țării, la București, în anul 2026.